Eduskunta
Valtiovarainvaliokunnan verojaosto
sara.kuitunen(at)eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne 9.9.2022, HE 123/2022 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien kumoamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tulotietojärjestelmästä annettua lakia laajentamalla tiedonsaantiin oikeutettujen tiedon käyttäjien piiriä. Tulorekisterin tietoja voitaisiin nykyisten tiedon käyttäjien lisäksi luovuttaa Harmaan talouden selvitysyksikölle, Tullille, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukselle, Maahanmuuttovirastolle, oikeusaputoimistolle ja Ahvenanmaan oikeusapu- ja edunvalvontatoimistolle, yleiselle edunvalvojalle, haastemiehille ja poliisille näiden laissa säädettävien tehtävien hoitamista varten. Tietojen saantiin tulorekisteristä jo oikeutettujen työ- ja elinkeinotoimiston sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tiedonsaantioikeutta laajennettaisiin koskemaan niiden maahanmuuttohallinnon tehtävien hoitamiseen tarvittavia tietoja.

Kunnan ja kuntayhtymän oikeus saada tietoja tulorekisteristä niiltä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa hyvinvointialueille siirtyvien tehtävien hoitamista varten siirrettäisiin hyvinvointialueille. Lisäksi ehdotetaan tarkennettavaksi säännöksiä Tulorekisteriyksikön yhteistyöryhmän tehtävistä ja Tulorekisteriyksikön raportointivelvoitteista sekä yhteistyöryhmän jäsenmäärästä ja kokoonpanosta.

Säädösteknisen selkeyttämisen vuoksi kaksi lakia tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta kumottaisiin ja sääntelytarve toteutettaisiin tulotietojärjestelmästä annetun lain erillisellä säännöksellä.

Suomen Yrittäjät esittää lausuntonaan seuraavaa:

Suomen Yrittäjät kannattaa hallituksen esityksen tavoitteita ehdotuksineen. Tiedonsaantiin oikeutettujen tiedon käyttäjien piirin laajentaminen loisi edellytyksiä viranomaistoiminnan tehostamiseen ja keventäisi osaltaan eri

osapuolille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Myös viranomaisasioinnin päätöksentekoprosessi voisi nopeutua.

Esitys ei sisällä ehdotuksia tiedon käyttäjien tiedonsaantioikeuden sisällöllisestä laajentamisesta, vaan tavoitteena on tehostaa viranomaisprosesseja voimassa olevan lainsäädännön valtuuksiin perustuen. Viranomaismenettelyiden tehostaminen on kannatettavaa, ja se voi osaltaan lisätä tyytyväisyyttä tulorekisterin toimintaan rekisteristä saatavien hyötyjen kasvaessa. Tulorekisteristä saatavien hyötyjen lisääntyminen lisää samalla rekisterin yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Tulorekisterin toiminnan kannalta rekisteritiedon laatu on aivan keskeisessä asemassa ja tiedon laadun merkitys tulee entisestään korostumaan tiedon käyttäjien määrän kasvaessa. Pidämme tärkeänä, että suorituksen maksajia tuetaan edelleen tulorekisteri-ilmoittamisessa tarvittavin keinoin, jotta tieto olisi mahdollisimman virheetöntä. Vaikka tulorekisteristä koituvien hyötyjen lisääntyminen on sinänsä ehdottoman myönteistä, voitaneen pitää ymmärrettävänä, että moni työnantaja saattaa arvioida tulorekisterin toimivuutta edelleen ensisijaisesti suorituksen maksajan omasta näkökulmasta. Tällöin myös rekisteristä saatavia hyötyjä voidaan loogisesti peilata tulorekisteriuudistuksen erästä keskeistä tavoitetta, työnantajien hallinnollisen taakan vähentämistä, vasten. Siksi myös tulorekisteri-ilmoittamisesta aiheutuvan hallinnollisen taakan keventämisessä ja tietojen korjaamismenettelyn joustavoittamisessa onnistuminen on yrityksille tärkeää.

Esityksen tavoitteena on myös parantaa tietosuojaa, kun perinteisin menetelmin tapahtuvasta ja usein manuaalista käsittelyä ja siten virhemahdollisuuksia sisältävästä tietojenvaihdosta siirryttäisiin uusinta tekniikkaa hyödyntävän tietojärjestelmän käyttöön, jossa tietojen luovutus tapahtuisi suojatulla yhteydellä määrämuotoisesti ja määriteltyjen käyttöoikeuksien pohjalta järjestelmään teknisesti sisäänrakennetun oletusarvoisen tietosuojan piirissä.

Virhemahdollisuuksien minimoiminen manuaalisesta käsittelystä luopumalla on kannatettavaa tietosuojan parantamiseksi. Tiedon saantiin oikeutettujen käyttäjien piirin laajentaminen korostaa EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisen sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan toteutumisen tärkeyttä kuitenkin myös tietojärjestelmän välityksellä tapahtuvassa tietojenvaihdossa. Tulotietojärjestelmän ei tule mahdollistaa tilannetta, jossa yksittäisellä tiedon käyttäjällä olisi lähtökohtainen mahdollisuus tarkastella tietoja, joihin tämä ei substanssilainsäädännön nojalla ole oikeutettu, vaan pääsy luvattomiin tietoihin tulee estää teknisesti. Henkilötietojen katsomisen oikeutus ei siten saa jäädä yksittäisen tiedon käyttäjän

harkintaan. On ehdottoman tärkeää varmistua siitä, että tietojen väärinkäytön riski minimoidaan tiedon käyttäjien määrän kasvaessa.

Tulorekisteriyksikön yhteistyöryhmä

Ehdotus Tulorekisteriyksikön yhteistyöryhmän jäsenten määrän lisäämiseksi on perusteltu. Erityisesti sosiaali- ja terveysministeriön osallistuminen yhteistyöryhmän toimintaan olisi toivottavaa, koska ministeriö vastaa sosiaalivakuuttamista koskevan lainsäädännön valmistelusta ja sosiaalivakuuttamista koskevan lainsäädännön kehittäminen on nähdäksemme keskeisessä roolissa myös tulorekisterin jatkokehittämistä ajatellen.

Rekisterinpitäjän vastuu

Hallituksen esityksen luonnosversion lausuntokierroksella tietosuojavaltuutetun toimisto piti lausunnossaan aiheellisena, että tulotietojärjestelmästä annetun lain rekisterinpitäjän vastuuta koskevan sääntelyratkaisun suhde tietosuoja-asetuksen mukaisiin vaatimuksiin avattaisiin ja tarvetta lain 4 §:n muuttamiseksi arvioitaisiin, jotta voitaisiin varmistua siitä, että säännös vastaa yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädettyä.

Hallituksen esityksestä käy ilmi, että rekisterinpitäjän vastuuta koskeva arviointi on tarkoitus käynnistää kuluvan syksyn aikana. Kyse on kuitenkin siinä määrin eri tavoin laajakantoisesta asiasta, ettei sitä ole mahdollista toteuttaa lausuttavana olevan esityksen yhteydessä.

Pidämme tärkeänä, että rekisterinpitäjän vastuuta koskevaa sääntelyä, jota ei ole muutettu lain voimaantulon jälkeen, arvioidaan huolellisen selvitystyön perusteella eri sidosryhmiä kuullen.

SUOMEN YRITTÄJÄT

Laura Kurki
veroasiantuntija